

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Åklagare

Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål
Enheten i Östersund

Tilltalad

Nilssons Kraft AB, 556265-0084
Kvistbro 3109
716 93 Fjugesta

Ställföreträdare:

Per Nilsson
Hässleby 3010
716 93 Fjugesta

Offentlig försvarare:

Advokat Lars Häggström
Advokat Lars Häggström AB
Kyrkogatan 24 B
803 11 Gävle

DOMSLUT

Betalningsskyldighet till staten

Nilssons Kraft AB åläggs företagsbot med 450 000 kr.

Förverkande och beslag

Enligt 36 kap. 4 § brottsbalken förverkas 48 000 kr från Nilssons Kraft AB.

Ersättning

Lars Häggström tillerkänns ersättning av allmänna medel med 60 250 kr. Av beloppet avser 12 050 kr mervärdesskatt. Kostnaden för försvaret ska stanna på staten.

YRKANDEN M.M.

Åklagarens yrkanden, se bilaga 1.

I anslutning till punkten 2 har åklagaren förklarat att utöver gärningen i punkten 1 har villkorsbrotten ägt rum vid två tillfällen under 2007 (den 4 respektive den 29 juni) samt vid tre tillfällen under 2008 (den 24 juni, den 18 juli, respektive den 3 augusti). Åklagaren har förklarat att gärning som är brott enligt punkten 1 inte ska medföra ansvar enligt punkten 2.

DOMSKÄL

Nilsson Kraft AB (Bolaget) har bestritt att Bolaget ska åläggas att betala företagsbot samt det särskilda yrkandet i punkten 4.

I det följande prövas punkterna 1-3, 4 och 5. Därefter behandlas frågan om brott ska medföra företagsbot och i sådant fall med vilket belopp. Den avslutande frågan är till vilket sammanlagt belopp som företagsboten ska bestämmas.

Punkterna 1 – 3

Bolaget har beträffande punkten 1 förnekat gärningen och även åberopat att det föreligger omständigheter som ska medföra ansvarsfrihet enligt 29 kap 1 § fjärde stycket miljöbalken och straffindring enligt 29 kap 14 § miljöbalken.

Bolaget har beträffande punkten 2 bestritt ansvar för brott och anfört att Bolagets personal inte handlat med uppsåt eller oaktsamhet samt att gärningarna under alla förhållanden är att anse som ringa enligt 29 kap. 11 § miljöbalken.

Bolaget har beträffande punkten 3 bestritt ansvar för brott och anfört att Bolagets

personal inte handlat med uppsåt eller oaktsamhet eftersom driftstörningen var allmänt känd när underrättelseskyldigheten uppkom.

Förhör har hållits med Per Nilsson, Hans Sjöberg, Fredrik Stjernholm, Bernt Moberg och Thomas Tillman. Skriftlig bevisning och fotografier har förebringats.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Minikraftverket i Gavleån vid Strömsborg, Gävle, bedrivs av Bolaget enligt ett nyttjanderättsavtal. Strömsborgs vattenkraftverk får sitt vatten via en kanal som ligger parallellt med Gavleån. Omkring 600 meter uppströms kraftverket ligger Strömdalens vattenkraftverk. Det drivs av Gävle Energi AB, som i Gavleån även har ett vattenkraftverk i Tolffors, några kilometer uppströms Strömsborgs vattenkraftverk. I Miljödomstolens dom anges som villkor för att utnyttja Strömsborgs vattenkraftverk att kraftstationen inte får vara i drift när vattenföringen i huvudfåran, mätt vid Strömdalens kraftverk understiger 6 kubikmeter per sekund, samt att allt vatten då ska tappas över de fasta överfallsdammarna. I villkoret anges att mätningen av vattenföringen i Gavleån ska göras vid Strömdalens kraftverk samt att vattenföringen genom kanalen, till kraftstationen, ska detaljstyras genom en nivåvakt vid höger strand cirka 10 meter uppströms kanalinnloppet. I domen anges även att genom kraftverket får avledas den vattenmängd som turbinen förmår att sluka, nominellt 3,3 kubikmeter per sekund.

Bernt Moberg har berättat att han någon gång omkring kl. 12.00 – 13.00 den 12 juli 2010 var vid Gavleån i Gävle och såg att det inte rann något vatten i ån samt att han tog foton på ån. Av Bernt Mobergs berättelse och fotografier framgår att ån var i stort sett torrlagd. Per Nilsson har berättat att han omkring kl. 08.00 – 09.00 den 13 juli 2010 informerades om händelsen, att han kom till kraftverket och såg att ån var torr samt att han omgående stängde till dammluckorna till kraftverket men lät en del vatten rinna igenom tills dagen efter, den 14 juli, då dammluckorna stängdes helt.

Den sammanställning som presenterats av energiproduktionen för Strömsborgs vattenkraftverk (förundersökningsprotokollet s. 92) visar att antal kWh som uppmättes den 12 juli 2010 var för timme 11, 629 kWh och för timme 12, 197 kWh. Därefter ökar energiproduktionen till mellan 200 – 400 kWh för att den 13 juli 2010 timme 9, minska till 147 kWh. Energiproduktionen ligger sedan still på omkring 130 kWh för att gå ned till noll kWh, timme 16 den 14 juli 2010.

Sammanställningen visar den energi som producerades i kraftverket och ger inte direkt besked om vattennivån i Gavleån. En sådan sammanställning har presenterats på sid 87 i förundersökningsprotokollet. I den anges att flödena i Gavleån vid Strömdalens kraftverk var 2,88 kubikmeter per sekund den 12 juli 2010 och 2,08 kubikmeter per sekund den 13 och 14 juli 2010.

Den statistik som redovisats kan jämföras med de berättelser som lämnats av Bernt Moberg och Per Nilsson. Med utgångspunkt från dessa uppgifter är utrett att Gavleån var torrlagd omkring kl. 12.00 den 12 juli 2010 och att vattenflödet genom kraftverket upphörde först omkring kl. 16.00 den 14 juli 2010. Under denna tid understeg vattenflödet vid Strömdalens kraftverk 6 kubikmeter per sekund. Då skulle enligt villkoret i miljödomstolens dom kraftstationen inte varit i drift utan allt vatten skulle ha tappats över de fasta överfallsdammarna. Den ändrade ytvattennivån var alltså inte förenlig med de villkor som Bolaget hade att följa när det gäller vattenföringen. Den sträcka som torrlades var åtminstone drygt 100 meter lång.

När det gäller effekten av att ytvattennivån ändrades och att Gavleån torrlades har Bernt Moberg och Fredrik Stjernholm berättat att den drabbade sträckan är ett värdefullt reproduktionsområde för lax och öring. Bernt Moberg har berättat att han såg större fiskar dö och att fiskmåsar fångade mindre fiskar. Fredrik Stjernholm har berättat att i Gavleån finns sådana fiskarter som åklagaren räknat upp i sin gärningsbeskrivning samt att vid torrläggning kan utöver fiskar även växter, alger

och musslor skadas. Av Bernt Mobergs och Fredrik Stjernholms berättelser framgår att fiskar skadats och att även djur och växter kunnat skadas i en omfattning som inte har ringa betydelse. Vidare har den torrlagda åsträckan mitt i Gävle orsakat en betydande olägenhet i miljön för invånarna i Gävle.

Frågan är om personal vid Bolaget har handlat med uppsåt eller oaktsamhet.

Per Nilsson har berättat att Bolaget kände till att nivåvakten inte fungerade och att Bolaget hade en överenskommelse med Gävle Energi AB om att Gävle Energi skulle informera Bolaget när vattenflödet i Tolffors vattenkraftverk uppmättes till understigande 6 kubikmeter per sekund. Per Nilsson har berättat att den 12 juli 2010 underlät Gävle Energi att informera Bolaget. Thomas Tillman vid Gävle Energi har bekräftat att en sådan överenskommelse fanns, att den fortfarande gäller, att någon information inte lämnades den 12 juli 2010 samt att Gävle Energi har ändrat några av sina rutiner för att undvika att information inte lämnas till Bolaget.

När det gäller den straffrättsliga betydelsen av överenskommelsen kan det konstateras att villkor för verksamheten inte kan åsidosättas genom att vattenkraftsföretaget träffar överenskommelser med en utomstående aktörer. Däremot kan ett vattenkraftföretag i vissa fall använda sig av utomstående medhjälpare för att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med villkoren. I detta fall ger den överenskommelse som fanns mellan Bolaget och Gävle Energi inte intryck av att vara affärsmässig. Den förefaller sakna skriftlig dokumentation och ordnade rutiner om när informationen skulle lämnas och vem på Bolaget som skulle ta emot informationen. Vidare har det inte framkommit att överenskommelsen i tillräcklig grad säkerställde att Bolaget hade möjlighet att agera i tid för att stänga dammluckorna eller på annat vis hindra att vattenföringen fortsatte genom Strömsborgs kraftstation. Överenskommelsen förefaller även ha varit ersättningsfri. Mot denna bakgrund var den överenskommelse som fanns inte av sådan kvalitet att den kunde få ansvarig personal i Bolaget att utgå från att

arrangemanget med Gävle Energi skulle hindra dels att kraftstationen inte skulle vara i drift när vattenföringen i huvudfåran, mätt vid Strömdalens kraftverk understeg 6 kubikmeter per sekund, samt dels se till att allt vatten då ska tappas över de fasta överfallsdammarna. Härtill kommer att Bolagets personal kände till att den nivåvakt som skulle finnas sedan en längre tid tillbaka var satt ur bruk. Detta förefaller alltså som att ett osäkert arrangemang med Gävle Energi skulle ersätta den nivåvakt som miljödomstolen bestämt som en förutsättning för att bedriva vattenkraftsföretaget i Strömsborg. Per Nilsson har berättat att det numera finns en fungerande nivåvakt. Den tekniska lösning som miljödomstolen anvisade har alltså varit möjlig att använda.

Av sammanställningen i förundersökningsprotokollet, sid 87, framgår att det innan den 12 juli 2010 hade förekommit att Strömsborgs kraftstation varit i drift vid fem tillfällen trots att det var förbjudet enligt villkoret i miljödomstolens dom (det är under 2007 den 4 juni med 3,58 kubikmeter per sekund, respektive den 29 juni med 2,98, samt under 2008 den 24 juni med 3,48, den 18 juli med 3,88, respektive den 3 augusti med 3,48).

När det gäller bedömningen av om Bolagets personal handlat med uppsåt framgår att det tog nära ett dygn innan Bolaget reagerade. Av Per Nilssons berättelse framgår att Bolaget lät en del vatten rinna in i kraftstationen när luckorna delvis stängdes den 13 juli 2010 och att luckorna stängdes helt först den 14 juli. Under den tiden är det alltså utrett Bolagets personal uppsåtligen förstod att ytvattennivån i Gavleån minskade på grund av att vatten fortsatte att rinna genom kraftstationen. Frågan är om Bolagets personal hade uppsåt även från den 12 juli 2010. Som anförts framgår av sammanställningen i förundersökningsprotokollet, sid 87, att det även tidigare hade förekommit att kraftstationen varit i drift i strid mot villkoret. Detta sammantaget med att nivåvakt saknades och att Bolagets överenskommelse med Gävle Energi var otillräcklig visar att Bolagets personal måste ha varit medveten om risken att vatten skulle ledas in i kraftstationen trots att det rann lite

vatten i Gavleån, samt att detta skulle få till följd att Gavleån skulle kunna komma att torrläggas. Vad som framkommit om Bolagets förhållningssätt före den 12 juli 2010 samt agerandet under den 13 juli 2010 visar att Bolagets personal var likgiltig för denna risk. Personal vid Bolaget har därför handlat med ett så kallat likgiltighetsuppsåt. Sammanfattningsvis är det styrkt att Bolaget gjort sig skyldigt till miljöbrott enligt punkten 1. Det har inte framkommit att Bolaget agerat på ett vis som kan medföra strafflindring enligt 29 kap. 14 § miljöbalken.

Vid bedömningen av punkten 2 är det utrett genom Per Nilssons berättelse att Bolagets personal kände till att nivåvakt (villkor nummer 3) saknades flera år före den 31 juli 2010. Frågan är om Bolagets personal handlat med uppsåt eller med oaktsamhet när vattenföringsvillkoret (villkor nummer 2) åsidosattes under fem tillfällen under 2007 och 2008. Vid den bevisvärderingen måste även beaktas villkorsbrottet den 12 – 14 juli 2010 och Bolagets val av ett otillräckligt arrangemang med Gävle Energi. Med hänsyn härtill måste Bolagets personal ha varit medveten om risken att villkor nummer 2 kunde komma att brytas under somrarna 2007 och 2008. Vad som framkommit om Bolagets förhållningssätt före den 12 juli 2010 samt agerandet under den 13 juli 2010 visar att Bolagets personal var likgiltig för denna risk. Personal vid Bolaget har därför handlat med ett likgiltighetsuppsåt vid brott mot villkor nummer 2.

När det gäller frågan om gärningarna ska bedömas som ringa kan det konstateras att villkoren satts upp av miljödomstolen som en absolut förutsättning för att få bedriva Strömsborgs vattenkraftverk i Gavleån. Vidare har turbinen haft en nominell kapacitet på 3,3 kubikmeter per sekund och vattenflödena har under de fem angivna tillfällena varit låga, omkring mellan 3,0 och 4,0 kubikmeter per sekund. Det kan därför inte antas att det runnit någon större mängd vatten i Gavleån vid de fem tillfällena. Med hänsyn härtill kan inte någon av de fem gärningarna anses som ringa. Sammanfattningsvis är gärningspåståendet i punkten 2 styrkt. Gärningarna är att bedömas som otillåten miljöverksamhet på så vis som åklagaren påstått.

Vid bedömningen av punkten 3 är klarlagt att händelsen var en sådan driftstörning som innebar att Bolaget skulle underrätta tillsynsmyndigheten. Av Per Nilssons berättelse framgår att personal vid Bolaget av uppsåt inte lämnade någon underrättelse till tillsynsmyndigheten. Av 6 § andra stycket förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll framgår att Bolaget omgående skulle ha underrättat tillsynsmyndigheten om driftstörningen. Förhållandet att tillsynsmyndigheten kom att få reda på driftstörningen på annat vis påverkar inte frågan om personalens ansvar. Gärningen är därför styrkt och är att bedöma som försvårande av miljökontroll.

Punkten 4

Bolaget har bestritt ansvar för brott och anfört att Bolagets personal inte handlat med uppsåt eller oaktsamhet samt att Bolagets personal trots att villkoren uppfylldes.

Beträffande det särskilda yrkandet har Bolaget anfört att Bolaget tillgodosett andra fiskevårdande behov och att det inte är skäligt att tillåta ett värdeförverkande.

Förhör har hållits med Per Nilsson och Hans Sjöberg. Skriftlig bevisning och fotografier har förebringats.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Inledningsvis kan det konstateras att vattendomarna har det innehåll som åklagaren angett i sin gärningsbeskrivning samt att personal vid Bolaget inte satt ut någon ål under angiven tid. Inte heller har det framkommit att andra fiskevårdande åtgärder har utförts som fiskesakkunnig kunnat finna lämpligare. Det är vidare uteslutet att personal i ett bolag som bedriver vattenkraftföretag inte skulle ha haft kännedom

om innehållet i de domar som reglerar vattenkraftföretaget. Det är därför styrkt att personal vid Bolaget uppsåtligen brutit mot villkoret.

Per Nilsson har berättat att Bolaget lät en del vatten rinna från en damm uppströms, genom fiskedammar och ut nedströms Åmots bruksdam, samt att Bolaget på så vis medverkat till fiskevårdande åtgärd och gått miste om elproduktion. Per Nilsson har även berättat att ål utsättning inte ägt rum på lång tid, sannolikt inte heller av tidigare tillståndshavare, samt att fiskevårdsföreningen inte vill ha ål utsatt och att Bolaget förhandlar om att i stället betala en ersättning till föreningen. Vad Per Nilsson uppgett medför inte att Bolaget haft rätt att bryta mot villkoret. Det har inte heller i övrigt framkommit omständigheter som medför att det kan anses försvarligt att underlåta att följa villkoren för vattenkraftsverksamheten. För det fall det råder osäkerhet kring ett villkor kan frågan underställas miljödomstolen för bedömning. Det har Bolaget valt att inte göra. Villkoret gäller alltså tills vidare och får inte åsidosättas. Det har inte framkommit att Bolaget medverkat till fiskevårdande åtgärder av någon betydelse och som kan anses ha ersatt ål utsättningen. Gärningen är därför inte att bedöma som ringa.

När det gäller det särskilda yrkandet har Hans Sjöberg berättat att utsättning av 25 kg ål kan kosta cirka 20 000 kr per år. Hans Sjöbergs tjänsteanteckning (den 17 november 2011), som Bolaget presenterat, tyder också på att den summan är relevant. Till följd av brottet har Bolaget inte satt ut ål under drygt tre år och på så vis haft en ekonomisk fördel motsvarande kostnaden för att sätta ut ål. Kostnaden ska beräknas till 20 000 kr per år och 16 000 kr exklusive mervärdesskatt. Den ekonomiska fördelen för bolaget uppgår alltså till sammanlagt 48 000 kr (3 x 16 000). Det är inte oskäligt att förverka det beloppet. Förverkandeyrkandet ska därför bifallas med stöd av 36 kap. 4 § brottsbalken.

Punkten 5

Bolaget har förnekat gärningen och anfört att det inte framgår av domen att det inte var tillåtet för Bolaget att starta verksamheten under den tid som Bolaget förde diskussioner med Fiskeverket om hur fisktrapporna skulle utföras. Bolaget har även anfört att Bolagets personal inte handlat med uppsåt eller oaktsamhet samt att gärningarna under alla förhållanden är att anse som ringa enligt 29 kap. 11 § miljöbalken.

Förhör har hållits med Per Nilsson och Hans Sjöberg. Skriftlig bevisning och fotografier har förebringats.

Tingsrätten gör följande bedömning.

I sin dom gav miljödomstolen Bolaget tillstånd att anlägga två kraftverk i Hamrådeån. Som villkor för tillståndet bestämde miljödomstolen att det under hela året skulle släppas fram en minimivattenföring i fisktrappor, samt att den under tiden den 10 april – 15 november skulle motsvara medellågvattenföringen – övrig tid anges till minst 0,3 kubikmeter per sekund eller om tillrinningen inte medger detta, minst tillrinningen. Två andra villkor var att synliga vattenståndsskalor skulle sättas upp samt att fiskvägar skulle installeras i dammarna. I domen anges att fiskvägarnas närmare utformning och funktion skall ske i samråd med Fiskeriverket samt att om parterna inte kan komma överens får frågan hänskjutas till miljödomstolen.

De villkor som miljödomstolen bestämt kan inte åsidosättas och kraftverken kan inte tas i drift innan villkoren är uppfyllda. Om ett samråd med Fiskeriverket om fisktrappor inte medför något resultat ska frågan hänskjutas till miljödomstolen. En utebliven överenskommelse ger inte Bolaget rätt att påbörja driften. Domen är inte otydlig.

Av Per Nilssons och Hans Sjöbergs berättelser är utrett att den 4 augusti 2010 var fisktrappor inte färdigställda och det saknades synliga vattenståndskalor. Av Bolagets rapport till Energimyndigheten framgår att drift ägde rum den 3 mars 2010. Per Nilsson har känt till detta och Bolaget har valt att trots villkorsbristerna sätta igång driften. Det är därför utrett att Bolagets personal uppsåtligen brutit mot villkoren under den tid som åklagaren angett i sin gärningsbeskrivning.

Vid bedömningen av om brottet är ringa kan det noteras att villkoren är viktiga för fiskens framkomst och fiskets bestånd. Vidare avser villkorsbrottet en relativt lång tid och Bolaget har medvetet prioriterat drift framför miljöhänsyn. Gärningen kan därför inte anses som ringa enligt 29 kap. 11 § första stycket miljöbalken. Sammanfattningsvis har personal vid Bolaget gjort sig skyldigt till otillåten miljöverksamhet på så vis som åklagaren påstått.

Företagsbot

Det har framkommit att samtliga brott begåtts i utövning av Bolagets näringsverksamhet. Det finns skäl därför skäl att överväga om Bolaget ska betala företagsbot i enlighet med åklagarens yrkande.

Företagsbot ska meddelas om näringsidkaren (1) begått ett brott som medför ett strängare straff än penningböter och (2) denne inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten (se 36 kap. 7 § brottsbalken).

Vid bedömningen av (1) har samtliga brott strängare straff än penningböter. Vad gäller (2) har Bolaget i punkten 1 åsidosatt villkor genom ett medvetet risktagande som medfört en allvarlig driftstörning. I punkten 2 har Bolaget gjort medvetna risktaganden och underlåtit att se till att nivåvakt fungerade. Beträffande punkten 3 var det fråga om en medveten underlåtenhet. I punkten 4 har Bolaget valt att vara

passiv och inte låta miljödomstolen pröva en ändring av villkoren. När det gäller punkten 5 har Bolaget medvetet satt igång driften i strid med villkoren.

I samtliga fall förefaller det vara så att det hade varit enkelt för Bolaget att undvika brottsligheten om rutinen varit att tillämpa klara villkor och bestämmelser samt undvika risktaganden med tillståndsstridiga arrangemang. Sammanfattningsvis har det inte framkommit att Bolaget gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten avseende de gärningar som anges i punkterna 1 – 5. Det kan därför meddelas företagsbot i samtliga fall.

En företagsbot ska fastställas till lägst femtusen kronor och högst tio miljoner kronor. Storleken ska bestämmas med beaktande av straffskalan för brottet och särskild hänsyn ska tas till den skada eller fara som brottsligheten inneburit samt brottslighetens omfattning och förhållande till näringsverksamheten (se 36 kap. 8 – 9 §§ brottsbalken). Vidare kan jämkning och eftergift ske om det finns särskilda skäl (36 kap 10 § brottsbalken). Ett särskilt skäl kan vara om brottet medför en annan betalningsskyldighet eller särskild rättsverkan och den samlade reaktionen på brottsligheten skulle bli oproportionerligt sträng.

Beträffande de nu aktuella gärningarna, avseende brott i samband med vattenkraftverksamhet, saknas vägledande praxis från Högsta domstolen och de beskrivs inte i de riktlinjer som tagits fram av åklagarmyndigheten, Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål, november 2011.

När det gäller att bestämma företagsbotens storlek för de nu aktuella brotten är utgångspunkten att straffet för respektive brott är böter eller fängelse i högst två år. Vidare är en försvårande omständighet vid varje brott att gärningen utförts i samband med Bolagets kärnverksamhet, vattenkraftsproduktion.

Miljöbrottet i punkten 1 är det allvarligaste och har skadat miljön och medfört fara för miljöskador i Gavleån. Företagsboten ska bestämmas till 200 000 kr.

Gärningarna i punkterna 2, 4 och 5 har bestått av brott mot villkor som ska skydda miljön i de aktuella vattendragen. Brotten i punkten 2 avser fem tillfällen, Varje brott bör bestämmas till 20 000 kr och sammanlagt 100 000 kr. Gärningen i punkten 3 är minst allvarlig och har inte någon direkt miljöpåverkan. Företagsboten för punkten 3 kan bestämmas till 15 000 kr. När det gäller brottet i punkten 4 kan företagsboten bestämmas till 35 000 kr. Brottet i punkten 5 har pågått under en relativt lång tid och förefaller vara en medveten prioritering av drifhänsyn i stället för de miljöhänsyn som villkoren krävde. Företagsboten ska bestämmas till 100 000 kr.

Det sammanlagda beloppet blir 450 000 kr (200 000 + 100 000 + 15 000 + 35 000 + 100 000). En fråga är om det vid företagsbot mot en juridisk person finns skäl att tillämpa en s.k. straffrabatter som motsvarar den princip som används när straff och påföljder bestäms för en tilltalad fysisk person som gjort sig skyldig till flera brott.

När en människa döms till ett fängelsestraff för flera brott tillämpas en asperationsprincip. Den innebär att det gemensamma fängelsestraffet för alla brotten inte blir lika långt som de olika brottens sammanlagda straffvärde. Den rabatt som lämnas är systematisk och förekommer i all straffmätning, numera i enlighet med Högsta domstolens praxis, se bl.a. rättsfallet NJA 2008 s. 359. Ska den principen tillämpas när ett företag begått flera brott ska företagsboten inte bestämmas till det sammanlagda beloppet utan till ett lägre belopp. Mot en sådan lösning talar att de humanistiska skäl som gör sig gällande för att inte döma människor till långa fängelsestraff saknar bärighet på företag. Dessutom är företagsbot en särskild rättsverkan av brott som medger jämkning och eftergift. På så vis finns det en metod som kontrollerar att den samlade reaktionen inte blir oproportionerligt sträng. När ett företag ska dömas till företagsbot för fler brott saknas därför skäl att tillämpa asperationsprincipen med en systematisk rabatt. I stället är utgångspunkten att varje brott ska medföra ett belopp som företagsbot och

att de olika beloppen läggs ihop till en företagsbot. Detta belopp kan sedan bli föremål för jämkning enligt 36 kap. 10 § brottsbalken.

Mot bakgrund av vad som nu anförts är utgångspunkten att företagsboten ska bestämmas till 450 000 kr. Det har inte framkommit något skäl för jämkning – ett förverkade av den vinning som ägt rum i punkten 4 medför inte någon ekonomisk belastning för Bolaget utöver den som hade uppkommit om villkoret för vattenkraftproduktionen följts. Bolaget ska därför betala en företagsbot på sammanlagt 450 000 kr.

Försvarakostnaden

Åklagaren har satt ned förverkandeyrkandet i punkten 4 från 300 000 kr till 60 000 kr och gjort en justering i punkten 1 till Bolagets fördel samt gjort en del förtydliganden i punkten 2. Åtgärderna förefaller i allt väsentligt ha föranletts av försvarets argumentation och bevisföring. Det finns därför skäl att låta hela försvarakostnaden stanna på staten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2, Dv 400.

Ett överklagande skall inges till tingsrätten senast den 5 april 2012 och ställas till Hovrätten för Nedre Norrland.

Karl-Johan Cavallin

Skiljaktig mening av nämndemannen Titti Björk, se protokollsbilaga 1

ÅKLAGARMYNDIGHETEN
Riksenheten för Miljö- och Arbetsmiljömål
Enheten i Östersund
Kammaråklagare Christer B Jarlås

Särskild talan
2011-07-12

Sida 1 (4)
Handling 18
Ärende AM-122342-10 m fl
Handläggare 840G-17

GÄVLE TINGSRÄTT

Ink 2011 -11- 24

Gävle tingsrätt

Akt. B 1578-11

Box 1194

Aktbil. 8

801 36 GÄVLE

GÄVLE TINGSRÄTT
Enhet 1

INKOM: 2011-07-14
MÅLNR: B 1578-11
AKTBIL: 8

ÅKLAGARBUNDET

TR mål: B 1578-11
Handl.: MILJ

Juridisk person	Tilltalsnamn		Yrke/titel
1 Nilsson Kraft Aktiebolag			
Orgnr 556265-0084	Medborgare i	Telefon	Tolkbehov
Adress Kvistbro 3109 716 93 FJUGESTA			
Offentlig försvarare/ombud			
Frihetsberövande m.m.			
Delgivningsuppgifter			

Talan om företagsbot

På grund av nedan angivna brott som har begåtts i utövandet av näringsverksamhet yrkas att Nilsson Kraft Aktiebolag åläggs en företagsbot uppgående till som lägst 400 000 (fyrahundratusen) kr. Nilssons Kraft Aktiebolag har inte gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten och brotten har begåtts av personer som har ett särskilt ansvar för tillsyn och kontroll av verksamheten.

Lagrum

36 kap 7§ 1 st 1p och 2b) p brottsbalken

Brott samt särskilt yrkande i samband med brottspunkten 4

1. Miljöbrott (K 18062-10)

Personal vid Nilsson Kraft Aktiebolag har uppsåtligen eller av oaktsamhet den 4 juni 2007 och 12-14 juli 2010 vid sina kraftverk i Gavleån i Gävle kommun bedrivit verksamhet som ändrar ytvattennivån på ett sätt som skadar eller kan skada människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse och som medfört eller kunnat medföra någon annan betydande olägenhet i miljön.

Sträckan nedströms kraftverket har vid aktuell tid varit i stort torrlagd med följd att en mängd av fisk som abborre, gädda, mört, braxen och öring har blivit liggande döende i torrfåran. Den drabbade sträckan är ett värdefullt reproduktionsområde för lax och öring.

Lagrum

29 kap 1§ 1 st 4 p miljöbalken

*Julest
av 291 ARH/KIC*

2. Otillåten miljöverksamhet (K 18062-10)

Personal vid Nilsson Kraft Aktiebolag har uppsåtligen eller av oaktsamhet under tiden den 1 januari 2007 – 31 juli 2010 brutit mot villkorspunkterna 2. Och 3. som meddelats av miljödomstolen avseende tillstånd för verksamheten vid Strömsborgs Kraftverk i Gavleån, Gävle kommun.

Under aktuell tid har man brutit mot villkor 2) avseende att när vattenföringen i huvudfåran understiger 6 m³/s får anläggningen ej vara i drift vilket den under aktuell tid⁴ har varit. Vidare har man brutit mot villkor 3) avseende detaljstyrningen av vattenföringen genom kraftstationen med hjälp av en nivåvakt. Man har inte genom regelbundna översyner kontrollerat att nivåvakten varit rätt anpassad så att föreskriven minimivattenföring släpps i huvudfåran.

Lagrum

29 kap 4 § 1 st 2 p miljöbalken

3. Försvårande av miljökontroll (K 18062-10)

Personal vid Nilsson Kraft Aktiebolag har uppsåtligen eller av oaktsamhet ~~den 4 juli 2007 och~~ den 12-14 juli 2010 underlåtit att omgående underrätta tillsynsmyndigheten om den driftstörning i form av torrläggning av Gavleån, Gävle kommun, som anges i punkten 1 ovan, som kunnat leda till olägenheter för miljön.

Lagrum

29 kap 5 § 1 st 2 p miljöbalken jämförd med 6 § 2 st förordningen om verksamhetsutövers egenkontroll (1998:901)

4. Otillåten miljöverksamhet (K 26299-09)

Personal vid Nilsson Kraft Aktiebolag har uppsåtligen eller av oaktsamhet vid driften av Åmots bruksdamm med kraftverk vid Testeboån, Ockelbo kommun under tiden från i vart fall den 1 augusti 2006 – 19 oktober 2009 brutit mot av vattendomstol i dom om tillstånd meddelade villkor för verksamheten. I vattendom av den 16 maj 1956 står angivet att tillståndshavaren i samråd med ortens fiskevårdsförening har att utsätta ålyngel till en mängd motsvarande 20 kg om året eller inom samma kostnadsram utföra annan fiskevårdande åtgärde som vederbörande fiskerintendent kan finna lämpligare. I dom den 16 mars 1987 under punkten "Åtgärd för fisket" står angivet att tillståndshavaren skall bekosta årlig utsättning av ytterligare 5 kg ål eller inom samma kostnadsram utföra annan fiskevårdande åtgärd som fiskesakkunnig kan finna lämpligare. Totalt skall alltså 25 kg ål sättas ut årligen. Under den tid Nilssons Kraft Aktiebolag bedrivit verksamheten har ingen ål satts ut och inte heller har andra åtgärder vidtagits. Priset på ålyngel är 2011 cirka 4000 kr/kg .

Just ac tillverk
8 pers 2013

Just ac tillverk

Lagrum

29 kap 4 § 1 st 2 p miljöbalken

Särskilt yrkande

Som utbyte av ovan nämnda brott yrkas enligt 36 kap 1§ alt 4 §
brottsbalken att det från Nilssons Kraft Aktiebolag förverkas ^{60 000 kr}
~~300 000 (trehundra tusen) kr~~ motsvarande den sammanlagda vinningen för
bolaget under tre år av att man inte följt det gällande villkoret.

Fu st 2 p
LR HE/OK

5. Otillåten miljöverksamhet (K 18836-10)

Personal vid Nilsson Kraft Aktiebolag har uppsåtligt eller av oaktsamhet vid driften av två kraftverk vid Viksjö i Hamrångeån, Gävle kommun, under tiden den 3 mars – 4 augusti 2010 brutit mot för verksamheten i tillståndsdom gällande villkor meddelade av Miljödomstolen. De villkorspunkter man har brutit mot är:

- c) avseende att minimivattenföringen inte har kunnat släppas i fisktrappor då fungerande sådan inte funnits
- d) inga synliga vattenståndsskalor har satts upp så villkoret har inte kunnat efterlevas.
- Punkten "Fiske" – Man har inte installerat fiskvägar innan kraftverket tagits i bruk den 3 mars 2010.

Lagrum

29 kap 4 § 1 st 2 p miljöbalken

Bevisning

Muntlig bevisning

1. Förhör med verkställande direktören och ägaren av Nilsson Kraft Aktiebolag Per Nilsson. Hörs om brott vid punkt 1-5.
2. Vittnesförhör med partssakkunniga vittnet handläggaren Hans Sjöberg, Länsstyrelsen i Gävleborg angående länsstyrelsens kontakter med bolaget och länsstyrelsens syn på överträdelserna till styrkande av de objektiva och subjektiva rekvisiten. Hörs om brott vid punkt 1-5.
3. Vittnesförhör med partssakkunniga vittnet handläggaren Fredrik Stjernholm, Länsstyrelsen i Gävleborg län, angående riskerna för skador på växter, djur och miljön i samband med brott vid punkt 1.
4. Vittnesförhör med Bernt Moberg angående hans iakttagelser, åtgärder och erfarenheter i samband med händelserna under brott vid punkt 1.
5. Vittnesförhör med Thomas Tillman, angående kommunens kontroll och kontakter med Nilsson Kraft samt i övrigt runt gärningen
6. Vittnesförhör per telefon med partssakkunniga vittnet handläggaren vid Fiskeriverket Fredrik Larsson till styrkande av beloppet i det särskilda yrkandet vid brott enligt punkt 4.

Skriftlig bevisning

Punkt 1-3

1. Anmälan med bilagor och fotografier från Älvräddarna, sid 5-28 i fup
 2. Anmälan med bilagor , fotografier och dom från Länsstyrelsen i Gävleborgs län, sid 29-66 i fup
 3. Karta och fotografier, sid 67 – 85 i fup
 4. PM med sammanställning över villkorsöverträdelser, sid 86 -88 i fup
 5. Nyttjanderättsavtal mellan Gävle kommun och Nilssons kraft, sid 93 – 112 i fup
 6. Karta över torrlagt område, sid 123 i fup.
- 1-6 till styrkande av de påstådda händelserna och överträdelserna gällande både subjektiva och objektiva rekvisit

Punkt 4

1. Anmälan från länsstyrelsen med bilagor, sid 4-5 i fup
 2. Vattendomar med villkor, sid 6-26 i fup
 3. Tjänsteanteckning, sid 30 i fup
 4. Föreläggande, sid 35—47 i fup
 5. Protokoll över platsundersökning, sid 53-60
- 1-5 till styrkande av gällande villkor och att de har överträtts.

Punkt 5

1. Anmälan från länsstyrelsen med bilagor, sid 4-24 i fup
 2. Föreläggande från länsstyrelsen, sid 25-34 i fup
 3. Tjänsteanteckningar, sid 35-38 i fup
 4. fotografier, sid 39-40 i fup
 5. Domar från miljödomstol och miljööverdomstol, sid 49-75 i fup
- 1-5 till styrkande av villkorsbrotten.

Handläggning

Beräknad tidsåtgång för förhandlingen 1-1,5 dag

Beräknad tidsåtgång för åklagarens förhör 1- 60 min, 2-60 min, 3-4- 30 min vardera, 5-6, 15-20 min vardera. Åklagarens sakframställning för samtliga fem brottspunkter med genomgång av skriftlig bevisning tar cirka 75 min

Hänvisning till handlingar önskas avseende all skriftlig bevisning som enbart kommer att läsas upp i utvalda delar

Rätten bör förelägga den tilltalade att inkomma med svaromål. Grunden för detta: Det är flera händelser där en del trots allt borde kunna vitsordas vilket skulle kunna korta ner förhandlingstiden.

Christer B Jarlås

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I BROTTMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten.** Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras i vissa fall att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,

2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd krävs och sådant inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det, i de fall prövningstillstånd krävs, klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I vilka fall krävs prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en tingsrätts dom om den tilltalade

1. inte dömts till annan påföljd än böter, eller
2. frikänts från ansvar och brottet inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Enskilt anspråk (skadeståndstalan)

För att hovrätten ska pröva en skadeståndstalan krävs prövningstillstånd. Från denna regel gäller följande undantag:

Överklagas domen även i brottmålsdelen och avser överklagandet frågan om den tilltalade ska dömas till ansvar för en gärning krävs inte prövningstillstånd för ett till denna gärning kopplat enskilt anspråk i de fall

1. det enligt ovanstående regler inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen, eller
2. prövningstillstånd i brottmålsdelen meddelas av hovrätten.
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis, samt
6. om prövningstillstånd behövs, de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas.

Beslut i övriga frågor

Krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen krävs även prövningstillstånd vid beslut som endast får överklagas i samband med överklagande av domen.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att målsäganden eller den tilltalade ska infinna sig personligen vid huvudförhandlingen i hovrätten. Är den tilltalade anhållen eller häktad, ska det anges.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.